Rok IV^ty Nr. 5. Kraków, dnia 27 Czerwca. Rok 1876

Wychodzi w Krakowie
co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowéj.
Biuro Redakcyi i Administracyi
W KRYNICY
w c. k. Zakładzie Zdrojowym.
Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy.**"

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor
Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI
Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi
w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.
Numer pojedynczy . . . — 6 „
Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi.**

GMACH ŁAZIEBNY W KRYNICY
I TUTEJSZE RODZAJE KĄPIELI

opisał
Dr. Zieleniewski.

Dzisiejsze gmachy łaziebne w Krynicy zbudowane zostały w południowo-zachodniéj stronie tutejszego zakładu zdrojowego, u podnóża *góry* tak zwanéj *źródłowéj*, na płaszczyźnie sztuką zdobytéj: przez częściowe osuszenie w tém miejscu znajdującéj się moczary, przez zebranie sąsiedniéj góry i wyrównanie tuż przytykającego pobrzeża potoku z gmachem łaziebnym graniczącego. — O ile sąsiedztwo góry źródłowéj, na któréj wspaniały park się rozpościera, miłą jest dla łaziebnego budynku dekoracyą, o tyle pobliski potok po brzegu murem owiedziony i szeroki plac tegoż pobrzeża, klombami i gazonami kwiatowemi przyozdobiony, rozkoszą napawa oko, nastręczając sposobność do przechadzki osobom na kąpiele zdążającym. — Szeroka, bita droga około głównéj frontowéj części łazienek prowadząca, łączy tenże gmach z przyległemi budynkami mieszkalnemi samego zakładu; służąc zarazem za komunikacyą do najbliższéj stacyi kolei żelaznéj Muszyna-Krynica.

Budynek łaziebny fundamentalnie i w pięknym szwajcarskim stylu wystawiony, składa się z części przodkowéj (front) i dwóch skrzydeł równolegle do siebie bieżących, na których narożnikach i w samym środku części przodowéj znajdują się piętrowe 4ry pawilony, 14 pokoi mieszkalnych i wielką salę towarzyską zawierające; część zaś dolna całego budynku mieści wyłącznie same tylko (72) pokoje łaziebne, z urządzeniem na wszelkie gatunki mineralnych kąpiel, jako to: wanienne, natryskowe ogólne i maciczne, nasiadowe, borowinowe, parowe, tudzież na kąpiele balsamiczno igliwiowe, a w razie potrzeby na kąpiele: słodowe, solne, sztuczne siarkowe i tp.

Z powodu bagnistej przyrody gruntu, jaki pod nowe łaźnie miejscowość Krynicy, a nadewszystko wzgląd na naturalny spadek wody mineralnéj ze zdroju, wybrać zniewoliła; nie zaniedbano użyć w pomoc wszelkich hydrotechnicznych sposobów i środków, aby nie tylko grunt ale i sam budynek w wewnętrznych jego ścianach, w jak najsuchszym otrzymać stanie. Jakoż nietylko wzniesiono wysoko dół samego budynku nad poziom; nietylko urządzono odprowadzający zaskórne wody kanał odpływowy; ale nadto wszystkie podłogi w pokojach łaziebnych i w kurytarzach pozostawiono bez nasypki, dla utrzymania przewiewu powietrza; w ścianach zaś budynku urządzono kanalizacyę, któréj otwory po nad sufitem umieszczone, kommunikując z otworami pod podłogą będącemi, utrzymują nieustanne krążenie powietrza; a oprócz tych ostrożności jeszcze ostatnie warstwy muru, oddzielono od fundamentów kilku pokładami cegieł na cemencie, przecinając wszelką wilgoć z fundamentów budynkowi samemu udzielać się mogącą.

Kształt poziomu budynku zbliża się do litery rzymskiéj U z tą odmianą, że jéj północne skrzydło jest najkrótsze (22 sążni wied. dług.); iż część frontowa najdłuższa (45 sążni wied.) leży na zachód; trzecie zaś ramię od położenia południowe ma 32 sążni długości.

Środkiem całego poziomu bieżący kurytarz 9 stóp szeroki a 15 stóp wysoki, dzieli gmach na dwie równe połowy, zkąd na prawo i na lewo drzwi do pojedynczych łazienek.

W każdem skrzydle i w środku budynku prowadzą od zewnątrz drzwi wchodowe, a wspaniałe oświetlenie kurytarza wielkiemi 17tu żelaznemi oknami, w samym dachu budynku umieszczonemi, przepuszczając promienie słoneczne przez szyby kolorowane, najmilsze widoku i światła zarazem czyni wrażenie. Kobierzec w kurytarzu rozpostarty tłumi odgłos przechodzących. — Nie użyto płyt kamiennych w podłodze kurytarza lub pokojów łaziebnych, bo te i stopy chodzących i powietrze niepotrzebnie ochładzają.

W środkowym pawilonie na froncie znajduje się murowany występ (ryzalit), mieszczący po bokach dwoje drzwi głównych wchodowych, któremi dostajemy się do dolnéj sali, do poczekania dla mających się kąpać przeznaczonéj, nieoddzielonéj od kurytarza; nadto są tu kancelarye zarządu łaziebnego, gdzie się zwykle kąpiele zamawia. Wygodne kanapy zachęcają do spoczynku, a ciągły ruch i konwersacya gości kąpielnych skraca kilkuminutowe poczekanie, zanim gościowi kąpiel przyrządzoną nie zostanie.

Z sali ku poczekaniu przeznaczonéj, dostajemy się do jasnego, suchego i obszernego kurytarza, a ztąd na prawo i na lewo do pokojów łaziebnych, dla rozmaitego rodzaju kąpieli odpowiednio urządzonych. W pokoju łaziebnym przyjmuje gościa kąpielnego łaziebnik, oddając mu na usługi za 3—4 minut zażądaną kąpiel, według ordynacyi lekarskiéj i biletu na nią wydanego. — Pokoje łaziebne prawie wszystkie są o pojedynczych wannach,

z wyjątkiem sześciu po dwie wanny mieszczących. Wielkość ich wynosi w przecięciu 12 stóp długości, 9 stóp szerokości; wysokość zaś wszystkich jest jedna i ta sama, t. j. 15 stóp. Rozmiary tego rodzaju pokojów zdawały się z doświadczenia najlepiéj odpowiadać celowi i przeznaczeniu, z uwagi na utrzymanie dobrego powietrza w łazience, z uwagi na klimat miejscowy i ze względu na potrzeby kąpiącego się [1]). Wielkie i wysokie łazienki są zimne, niemiłe i trudno się przewietrzają. Mogą one być pożądane w krajach gorących lub dla łaźni u wód ciepliczych *(thermae)*, ale nie dla naszéj Krynicy, któréj średnia ciepłota powietrza nawet w lecie nie jest zbyt wygórowaną. Wszystkie pokoje łaziebne są łagodnym kolorem pomalowane, oświetlone oknem 6½ stóp wysokiém, a 3½ stóp szerokiém, opatrzonéni firankami; a oprócz wanny, (któréj opis poniżéj) znajduje się tutaj: sofa do spoczynku, dwa krzesła, stoliczek, lustro, wieszadło, nocnik, urządzenie do dzwonienia z odpowiednim na kurytarzu sygnałem, tudzież wieszadełko na zegarek niedaleko wanny umieszczone. Podkładów (dywaników) pod nogi, jak również bielizny kąpielnéj wcale tu nie zbywa, do ogrzania któréj służą właściwe wygrzewacze. Dokładne oznaczenie ciepłoty każdéj pojedynczéj kąpieli, jest najsurowiéj zaleconym obowiązkiem łaziebnika.

W całym gmachu łaziebnym i w pojedynczych jego pokojach powietrze jest czyste i zdrowe. Łazienki same przewietrzane są za pomocą ciągle otworem stojących wentelacyjnych kanałów, tudzież przez otwieranie po każdéj kąpieli dwu skrzydeł okiennych. Nigdzie tu nie ma powodu do szkodliwych zdrowiu przeciągów, a chociaż kąpiele w całym zakładzie parą się ogrzewają, nigdzie nie czuć ani nie widać jéj wyziewów, bo ją rozprowadzają urządzone dla niéj rury w zamkniętych kanałach, które skroploną w automatach parę, wraz z użytą wodą kąpielną do pobliskiego potoku odprowadzają.

Wanny metalowe wewnątrz najdokładniéj wycynowane, kształtu owalnego, w przodkowym końcu 22 a w dolnym 24 cale szerokie, obejmują 10 stóp kubicznych wody mineralnéj. Nad poziom podłogi tylko o 6 cali występując, nie potrzebują stopni do wchodzenia do wanny; mają metal we podwójne dno, przestrzeń około 2 cale wysokości obejmujące, pod któreto dno do téjże przestrzeni wpuszcza się para do 3ch atmosfer ciśnienia mająca, mocą któréj w ciągu 3—4 minut, wóda mineralna + 8°R. rozgrzewa się do 29° a nawet do 30°R. Dawny bowiem sposób, polegający na mięszaniu wody gorącéj z zimną dla kąpieli, zupełnie zaniechanym został w nowych łazienkach krynickich. *(C. d. n.)*

[1]) Durand-Fardel, Dictionnaire des eaux mineral. Paris. 2te Edit. 8vo. 773.
Dr. Genth. Langenschwalbach. Mit 9 Steintaf. und 2 Stahlstich. 1862. gr. 8 XI. 236.
Dr. Hauck. Die Heilquellen und Kurorte Deutschlands. Lei zig. 1865. — Zobacz opisy zakładów wód żelazistych — str, 36, 41, 49, 202, 223, 229 i t. d.
Dr Vetter, Handbuch d. Heilquellenlehre, Berlin. 1845. 2te Auflage. Balneotechnik. Bnd. I. 583.

KRONIKA WIADOMOŚCI BIEŻĄCYCH

O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

Telegramm.

Do c. k. Zarządu zdrojowego w Krynicy

Lokalu „pod Zamkiem“ zrzekam się jako dla mnie nieprzydatnego; proszę uwiadomić Dr. Zieleniewskiego, do którego napiszę. *Dr. Domański.*

* * *

Krynica. W tych dniach przybył tutaj (celem poratowania własnego zdrowia) **Dr A. F. Adamowicz,** były Prof. b. Uniwersytetu w Wilnie, a Prezes ces. Medyczn. Towarzystwa Wileńskiego i wielce zasłużony Jubilat w literaturze lekarskiej ojczystej.

* * *

Krynica. Dowiadujemy się z pewnego źródła, iż tutejsi obywatele upraszali (drogą telegraficzną), aby **J. Ekscellencya hr. Mansfeld** w teraźniejszym swym objeździe po Galicyi, zechciał zwiedzić tutejszy Zakład zdrojowy, jako pod zarządem c. k. Ministerstwa Rolnictwa zostający.

III. LISTA GOŚCI

przybyłych do c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy

od dnia 17 do 24 Czerwca 1876 r.

99.	Reichelt Wiktory, c. k. komisarz powiatowy z familią i służącą ze Lwowa	osób	8	przybyło d.	16	Czerw.	w Hotelu Krakowskim.
100.	Howański Stanisław, szewc z Gorlic	„	1	„	17	„	u J. Kamińskiego.
101.	Decher Jan, „ z Nowego Sącza	„	1	„	17	„	„ „ „
102.	Daniec Franciszek, „ z Bochni	„	1	„	17	„	„ „ „
103.	Seltig Wojciech, „ z Bicza	„	1	„	17	„	pod Pogonią.
104.	Reinfeld Izrael, złotnik z Biały	„	1	„	17	„	„ białą różą.
105.	Roth Zofia, żona Dra Medycyny ze Staszowa	„	1	„	17	„	pod Trąbką Nr. 11.
106.	Roguska Julia, żona urzędnika „	„	1	„	17	„	„ „ „
107.	Wigodzki Fischel, kupiec z Grodna	„	1	„	18	„	„ Lwem.

108. Gołębiowska Ludw., obyw. z Posadowy z Celestyną Werocką i sługą osób 3 przybyło d. 17 Czerw. pod Pagatem.
109. Hoffer Anna, przekupka z Łabowy „ 1 „ 18 „ „ Potokiem.
110. Czada Karol, krawiec z Muszyny z familią i czeladźmi „ 7 „ 18 „ „ „
111. Brüner Hersch, kupiec z Now. Sącza ze synem i subjektem „ 3 „ 18 „ „ „
112. Tschofen Christian „ ze St. Gallenkirchu (Tyrol) „ 1 „ 18 „ „ „
113. Reinusz Franciszek, kupiec wyrobów tokarskich z żoną z Łomnicy (Czechy) „ 2 „ 18 „ „ „
114. Narkiewicz-Jodko Marya, żona Dra medycyny z 3 dziećmi i Ottolią Priér z Warszawy „ 3 „ 18 „ „ Trąbką Nr 15, 16.
115. Baczewski Zygmunt, kupiec ze Lwowa „ 1 „ 18 „ „ Szwajcarem Nr 2.
116. Winogrodzka Konstancya, właścicielka dóbr z Felicyą Mieszkowską i wnuczką Aleksandrą z Hubaczka małego „ 3 „ 18 „ „ Zamkiem Nr. 1, 2.
117. Hoffmann Dawid, tragarz piekarski z żoną i chłopcem z N. Sącza „ 3 „ 18 „ u Braunfelda.
118. Kaufer Bernhard, kelner z Markusem Körbel z Limanowy „ 2 „ 18 „ pod 3 koronami.
119 Milstein Mozes, kupiec z żoną z Opoczny (Król. Polsk.) „ 2 „ 18 „ u Luftglasa.
120. Heballi Izrael, zegarmistrz z Krakowa „ 1 „ 18 „ pod białą różą.
121. Christiani Emerich, król. Węg. Radca sądowy z żoną z Temeszwaru (Węgry) „ 2 „ 18 „ u Seidlerowéj.
122. Wazowski Jan, rolnik z żoną z Zamościa „ 2 „ 19 „ w Hotelu Warszawskim.
123. Czajkowska Elżbieła, kelnerka z Jasła „ 1 „ 19 „ pod 3 koronami
124. Schor Lewi Izak, rabin ze służącym z Rawy „ 1 „ 19 „ u Braunfelda.
125. Piechowski Witold, urzędnik z familią i służącą z Warszawy „ 4 „ 19 „ pod białą różą.
126. Kawecka Karolina, praczka z familią i ze sługami z N. Sącza „ 5 „ 19 „ u Schwarza.
127. Pines Hinde, kupcowa z 2 córkami z Kosowy (Rosya) „ 3 „ 18 „ pod Kanarkiem.
128. Winter H., obywatel z Preszowa (Węgry) „ 1 „ 18 „ „ Pagatem.
129. Olszowy Mikołaj, szewc z czeladnikiem z Nowego Sącza „ 2 „ 19 „ „ Potokiem.
130. Pieńkowska Malwina Klara, właśc. dóbr z Maryą Wandą Wróblewską i Maryą Niewińską z Koluchowy (Rosya) „ 3 „ 19 „ „ Zamkiem Nr 14.
131. Ander Katarzyna, żona kupca z Rzeszowa „ 1 „ 19 „ „ Sobieskim.
132. Schwamenfeld Samuel, szewc z żoną z Nowego Sącza „ 2 „ 20 „ „ Kanarkiem.
133. Reinmann Chaje, żona kupca ze służącą z Liska „ 2 „ 18 „ „ Palmą.
134. Mantel Markus, krawiec z Tarnowa „ 1 „ 20 „ u Szwarza.
135. Hr. Walewska właśc. dóbr z wnuczką Anną hr. Wodzicką z Florentyną Gettlich i służącymi z Krakowa „ 6 „ 20 „ pod 3 różami.
136. Tahel Beile, handlarz z Bobowy „ 1 „ 20 „ u S. Brauna.
137. Rączkiewicz Michał, szewc z Lubowni (Węgry) „ 1 „ 21 „ pod Pogonią.
138. Singer Cecylia, żona rządcy dóbr ze Seretu (Bukowina) „ 1 „ 21 „ „ Sobieskim.
139. Grünspan W., felczer z Nowego Sącza „ 1 „ 20 „ pod Potokiem Nr 12.
140. Pawłoczonka Agnieszka, kucharka z córką z Nowego Sącza „ 2 „ 20 „ „ Sobieskim.
141. Luks Hane, handlarka z Nowego Sącza „ 1 „ 20 „ u J. Baldingera.
142. Brzeziński Józef, obywatel z familią i służącą z Krakowa „ 5 „ 21 „ pod Szwajcarem Nr 5, 6.
143. Makulska Julia, obywatelka z 2 córkami z Król. Polskiego „ 3 „ 21 „ „ Topolami Nr 7.
144. Rappaport Teodor, kupiec z Tarnowa „ 1 „ 21 „ „ Potokiem.
145. Hoffer Matel, blacharz z Nowego Sącza „ 1 „ 21 „ „ „
146. Kocobiński Antoni, szewc z czeladnikami z Muszyny „ 3 „ 21 „ u Bablowy.
147. Krzanowicz Jędrzéj, piekarz z czeladźmi z Nowego Sącza „ 7 „ 21 „ „ Kmiłowicza.
148. Feldmann Gitel, żona kupca z synem z Felsztyna „ 2 „ 21 „ „ Röslera.
149. Keller Feige, żona kupca ze służącą z Radomyśla „ 2 „ 21 „ u S. Brauna.
150. Gross Beile, „ „ z Mielca „ 1 „ 22 „ pod Kanarkiem.
151. Frei Sura, „ „ ze służącą z Przemyśla „ 2 „ 22 „ „ „
152. Orfeld Laje, „ „ z Lotą Grünhut z Krakowa „ 2 „ 22 „ „ „
153. Hilscher Ludwika, wdowa po fizyku obwod. ze służ. ze Stryja „ 2 „ 20 „ w Łazienkach Nr. 8.
154. Lubowiecki Aleksander, obywatel ziemski z siostrą Karoliną ze Szczakowa (Król. pols.) „ 2 „ 20 „ pod Zamkiem Nr. 3.
155. Pfeffer Wilhelm, kupiec z matką z Bochni „ 2 „ 20 „ „ Potokiem.
156. Zdanowska Teresa, wł. dóbr z dzieckiem i służącą ze Sierosławia (Król. pols.) „ 3 „ 21 „ w Łazienkach Nr. 4.
157. Obelowski Basche, handlarka z Kijowa „ 1 „ 21 „ pod Łososiem.
158. Finder Hinde, obywatelka ze Staszowa „ 1 „ 21 „ „ „
159. Linowski Wacław, obyw. ziemski z żoną z Król. pols. „ 2 „ 22 „ „ Gołębiami.
160. Hirschbrun Karolina, handlarka z Rozalią Polosenską z Krakowa „ 2 „ 22 „ „ „

161.	Mysłowska Sabina, obywatelka z córką z Hubnia	osób	2	przybył d.	22 Czerwca	w Łazienkach Nr. 11.
162.	Miler Karol, kupiec ze subjektem z Nowego Sącza	„	2	„	22 „	pod Potokiem Nr. 3 i 4.
163.	Bryleck Wanda, żona inspektora podatk. z Brzeska	„	1	„	22 „	„ Szwajcarem Nr. 12.
164.	Bielak Emilia, żona kupca z córką i sługą z Krakowa	„	3	„	22 „	„ Topolami Nr. 5 i 6.
165.	Vajlinger Adolf, notaryusz z żoną ze Starego Sącza	„	2	„	22 „	u X. Dańca.
166.	Daitelbaum J., zegarmistrz z synem z Nowego Sącza	„	2	„	22 „	pod Zamkiem.
167.	Vogel Majer, handlarz z Krynicy	„	1	„	22 „	w Kramie.
168.	Progulski H., kupiec z chłopcem z Nowego Sącza	„	2	„	22 „	pod Potokiem.
169.	Adamowicz Adam, dr. med. i Profes. z żoną z Wilna	„	2	„	22 „	„ Trąbką N. 7 i 8.
170.	Wilkuszewska Julia, żona offic. pryw. z J. Rychlińską z Zofiówki	„	2	„	22 „	„ Białą Różą.
171.	Guttmann Leiba, piekarz z czeladźmi z Nowego Sącza	„	6	„	23 „	„ Lwem.
172.	Wyzga Mikołaj, profesor z Antonim Perłowskim z Warszawy	„	2	„	23 „	„ Sobieskim.
173.	Hermann Perl, żona kupca ze służ. z Baligrodu (Rosya)	„	2	„	23 „	u Braunfelda.
174.	Rubin Perl, „ „ z Ropczyc	„	1	„	23 „	„ Röslera.
175.	Kosieradzki Stan., radca apelacyjny z żoną i służ. ze Lwowa	„	3	„	23 „	pod Białą Różą.
176.	Winer Mechel, wyrobnik z Kinekowa (Rosya)	„	1	„	23 „	u Kaila.
177.	Kolber Sender, „ z Dukli	„	1	„	23 „	„ „
178.	Spire Reizel, kupc. z Ides Horowicz, Itlą Rottenbergi służ. z Mielca	„	4	„	23 „	pod Łososiem.
179.	Schreiber Samuel, kupiec z żoną z Krakowa	„	2	„	23 „	„ „
180.	Bieńkowska Marya, ob. ziemska z córką Anną Jerzmanowską i służ. z Warszawy	„	3	„	19 „	„ Dębem.
181.	Humięcka Marya, obyw. z córką i L. Dobrzańską z Bilina (Kr. p.)	„	3	„	22 „	„ Góralem.
182.	Augermann Marya, żona budow. z córką Emilią i służ. ze Lwowa	„	3	„	22 „	„ „
183.	Puderbeitel Dwojra, kupcowa z Dembicy	„	1	„	22 „	„ Łososiem.
184.	Tifenbron Regina, „ z Feigę Zeiden z Dembicy	„	2	„	22 „	„ „
185.	Lorie Teofile „ z Warszawy	„	1	„	22 „	„ „
186.	Szermer Chane, sługa z Łabowy	„	1	„	23 „	„ 3-ma Koronami.
187.	Szapiro Guto, kupcowa z Altę Seiden z Białego Stoku (Rosya)	„	2	„	23 „	u Braunfelda.
188.	Fridman Chane, żona kupca z Nowego-Sącza	„	1	„	23 „	pod Łabędziem.
189.	Wigelor Fredele, „ „ z Radomyśla	„	1	„	23 „	„ „
190.	Rabin Izak, kupiec z Felsztyna	„	1	„	23 „	u Röslera.
191.	Piller Abraham, kupiec z Majerem Degal z Krakowa	„	2	„	23 „	pod Palmą.
192.	Bigeleisen Rachel, knpcowa z Tarnowa	„	1	„	22 „	„ „
193.	Goldberg Chane, dzierżawczyni Folwatku z Jodłowa	„	1	„	23 „	u Krumholza.
194.	Langrok Anna, obywatelka z Matyldą Grünbaum z Drohobycza	„	2	„	23 „	pod Ułanem.
195.	Balowa Felicya, wł. dóbr z pokoj. Józefą Spiller z Wzdowa	„	2	„	23 „	w Łazienkach N. 9 i 10.

Razem rodzin 195 czyli **443 osób.**
Pozostało z poprzedniej listy rodzin 98 czyli **219 osób.**
Od otwarcia zakładu było razem 293 „ 662 „

Krynica, dnia 23 Czerwca 1876. ***Reichelt,*** c. k. polit. Inspektor zdrojowy.

Główny Redaktor i wydawca Dr. *Michał Zieleniewski.* Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

W drukarni „CZASU“. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządca drukarni *Józef Łakociński.*